



Konstitucionālo jautājumu komiteja

2020/2072(INL)

3.9.2020

ATZINUMS

Sniegusi Konstitucionālo jautājumu komiteja

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai

Par ES demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību mehānisma izveidi
(2020/2072(INL))

Atzinumu sagatavoja: *Włodzimierz Cimoszewic*

(Iniciatīva – Reglamenta 47. pants)

PA_INL

IEROSINĀJUMI

Konstitucionālo jautājumu komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju, rezolūcijas priekšlikumā, ko tā pieņems, iekļaut šādus ierosinājumus:

- rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

1. atgādina, ka ES tiesiskuma, demokrātijas un pamattiesību arhitektūra kopš Eiropas Kopienas (EK) izveides ir nepārtraukti attīstījusies un ir nostiprināta gan ar Tiesas judikatūru, gan ar šīs arhitektūras grozījumiem, kas ieviesti ar secīgiem līgumiem, un ka pašlaik ar Lisabonas līgumu tiesiskums, demokrātija un pamattiesības ir paaugstinājušās no kopīgiem principiem līdz Savienības pamatvērtībām; stingri uzskata, ka šis attīstības process ir jāturpina;
2. atgādina, ka savos pievienošanās kritērijos ES ir kodificējusi to, ka kandidātvalstij dalībai ES ir nepieciešama to iestāžu stabilitāte, kuras garantē demokrātiju, tiesiskumu, cilvēktiesības, minoritāšu respektēšanu un aizsardzību;
3. norāda uz pretrunu — lai gan nākamās dalībvalstis pirms pievienošanās Savienībai tiek pārbaudītas, vai tās ievēro minētās ES vērtības, kas kodificētas pievienošanās kritērijos, ES trūkst efektīvu instrumentu, lai nodrošinātu šo pamatprincipu ievērošanu, tiklīdz tās kļūst par dalībvalstīm;
4. uzsver, ka uzraudzības, novērtēšanas un pārraudzības mehānismu trūkums attiecībā uz ES tiesiskajiem pamatprincipiem neradīs problēmas, ja dalībvalstis ievēros šos principus pēc pievienošanās Eiropas Savienībai;
5. uzskata, ka stāvoklis attiecībā uz tiesiskumu, demokrātiju un pamattiesībām vairākās dalībvalstīs ir ievērojami pasliktinājies, kas ir dziļi nožēlojami; pauž nožēlu, ka Covid-19 pandēmija ir arī izmantota dažās dalībvalstīs, lai vēl vairāk ierobežotu Pamattiesību hartā noteiktās pilsoņu tiesības un pamatbrīvības; uzsver, ka ir pastāvīgi jāuzrauga visi šie pasākumi, lai tos atceltu vai pārtrauktu, tiklīdz tie vairs nav stingri nepieciešami sabiedrības veselības aizsardzībai;
6. uzsver, ka tiesiskums ir cieši saistīts ar demokrātijas un pamattiesību ievērošanu un ka tādēļ visi šie trīs principi ir jāuzrauga;
7. uzsver, ka Savienība ir dibināta uz demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību principu kopumu, kā noteikts LES 2. pantā; stingri uzskata, ka ir vajadzīgs tāds uzraudzības mehānisms, kas pilnībā aptver LES 2. pantu un nerada vērtību hierarhiju, bet ietver visas Savienības vērtības un nodrošina, ka tās tiek pienācīgi novērtētas; jo īpaši norāda, ka ir svarīgi veicināt un aizstāvēt tiesiskumu, kas ir viena no Savienības pamatvērtībām, kura ir uz likumu balstīta kopiena, un dalībvalstu pienākumu nodrošināt efektīvu tiesisko aizsardzību;
8. atgādina, ka ES joprojām nav efektīvu mehānismu, lai uzraudzītu, novērstu un izbeigtu sistēmiskus draudus ES vērtībām dalībvalstīs; šajā sakarībā norāda uz Komisijas paziņojumu par tiesiskuma turpmāku stiprināšanu Savienībā un tajā izklāstītajām darbībām; aicina Komisiju bez liekas kavēšanās īstenot ierosināto tiesiskuma sistēmu; uzskata, ka ir jāpadomā par to, kā nākotnē ieviest efektīvas, preventīvas un samērīgas sankcijas;

9. uzsver, ka ir svarīgi izstrādāt objektīvu, uz pierādījumiem balstītu mehānismu, kas taisnīgi un objektīvi novērtēs demokrātiju, tiesiskumu un pamatbrīvību ievērošanu, atzīst, ka šāda mehānisma izveidei jābūt saistītai ar demokrātiskas darbības stiprināšanu Savienībā; pauž nožēlu par to, ka iepriekšējie lūgumi pēc dialoga ar konkrētām valdībām ir devuši tikai ierobežotus risinājumus;

10. atgādina, ka Eiropas Savienības pievienošanās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai ir juridisks pienākums saskaņā ar LES 6. panta 2. punktu, atkārtoti norāda, ka šis pievienošanās process ir ātri jāpabeidz, lai nodrošinātu konsekventu cilvēktiesību aizsardzības sistēmu visā Eiropā un vēl vairāk stiprinātu pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzību Eiropas Savienībā; tādēļ aicina Komisiju pastiprināt centienus, lai pilnībā īstenotu Līgumus un bez liekas kavēšanās pabeigtu sarunas;

11. uzstāj, ka Savienības iestādēm ir jāīsteno patiesa savstarpēja sadarbība saskaņā LES 13. panta 2. punktu, un tāpēc tām visām bez politiskiem aizspriedumiem būtu jāveicina Savienības vērtību aizsardzība saskaņā ar Līgumos noteiktajām procedūrām; prasa šādas darbības reglamentēt ar iestāžu nolīgumu un konsolidēt esošos mehānismus, vienlaikus sagatavojot gada ziņojumus par situāciju visās dalībvalstīs, pamatojoties uz neatkarīgu ekspertu grupas novērtējumu, un nosakot preventīvas un korektīvas darbības;

12. uzskata, ka efektīvai īstenošanai saskaņā ar LESD 295. pantu, gaidāmajā Iestāžu nolīgumā par Savienības vērtību stiprināšanu būtu arī jānosaka skaidras procedūras iestāžu sadarbības koordinēšanai šajā jomā; norāda, ka būtu jāizvairās no nevajadzīgas jaunu struktūru radīšanas vai dublēšanas un jādod priekšroka esošo instrumentu integrācijai un iekļaušanai;

13. uzsver, ka ir vajadzīga uzraudzības sistēma, kas ļaus cieši sekot līdzi situācijai visās dalībvalstīs; prasa iekļaut debates par gada ziņojuma secinājumiem Padomē un starpparlamentārajā konferencē, ko Parlaments organizē ikgadējā uzraudzības ciklā;

14. uzstāj, ka ikgadējais uzraudzības cikls būtu jāreglamentē visos tā posmos, tā pamatā vajadzētu būt pārredzamības, objektivitātes un dalībvalstu līdztiesības principiem, tam vajadzētu būt pamatotam ar objektīviem pierādījumiem, izmērāmiem rādītājiem un kritērijiem, tam jābūt aizsargātam pret jebkādu ļaunprātīgu dezinformācijas stratēģiju un tā rezultātā būtu jāveic efektīvi un reāli pasākumi, piemēram, attiecīgos gadījumos pārkāpuma procedūras vai sankcijas;

15. uzsver, ka Eiropas Padomei ir izšķiroša nozīme demokrātijas, pamattiesību un tiesiskuma ievērošanas uzraudzībā Eiropā; tāpēc uzstāj, ka regulāri būtu jāapspiežas ar Padomi un galvenokārt ar Venēcijas komisiju un ka to novērtējums būtu jāņem vērā jaunā kopīgā uzraudzības mehānisma izvērtējumos un ieteikumos;

16. atgādina, ka, lai gan ES tiesiskajā regulējumā tiesiskums ir skaidri minēts kā vērtība, kas ir kopīga ES un tās dalībvalstīm (LES 2. pants), ES Līgumos nav sniegta jēdziena definīcija; norāda, ka tiesiskums ir sarežģīts un daudzos aspektos neskaidrs jēdziens un tādēļ ikgadējā uzraudzības cikla izveidei būtu vajadzīga vienprātība par tiesiskuma principiem, kas ir kopīgi visām dalībvalstīm; uzskata, ka tiesiskuma nozīmes stingrais minimums ir sistēma, kurā piemēro un īsteno tiesību aktus, un ka, definējot šo jēdzienu, Komisijai būtu jāizmanto plaša definīcija, pamatojoties uz principiem, kas izklāstīti Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā, kā arī jēdzieniem un principiem, kas izklāstīti Venēcijas

komisijas tiesiskuma kontrolsarakstā;

17. uzskata, ka gan iestāžu nolīguma izveides procesā, gan ikgadējā uzraudzības cikla darbībā iestādēm saskaņā ar LES 11. pantu būtu jāuztur atklāts dialogs ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem un ieinteresētajām personām un viņu viedokļi un ieguldījums minētajā procesā būtu jāpublisko un jāiekļauj gada ziņojumos; tāpēc ikgadējā uzraudzības ciklā būtu jāparedz regulāra un atklāta apspriešanās ar organizētu pilsonisko sabiedrību visos ikgadējā uzraudzības cikla posmos; ierosina, ka citām ES iestādēm, struktūrām un aģentūrām, starptautiskām organizācijām, tiesu iestāžu tīkliem un apvienībām, akadēmiskajām aprindām un ideju laboratorijām, kā arī dalībvalstu parlamentiem attiecīgā gadījumā būtu jāsniedz savs ieguldījums;

18. norāda, ka Rumānijas un Bulgārijas gadījumā tika izveidots sadarbības un pārbaudes mehānisms (SPM), kad tās pievienojās ES 2007. gada 1. janvārī, kas bija kā pārejas pasākums, lai palīdzētu abām valstīm novērst trūkumus tiesu sistēmas reformas, korupcijas un organizētās noziedzības jomā, un ka 13 gadus pēc to pievienošanās šis mehānisms joprojām tiek piemērots abās valstīs; uzskata, ka SPM būtu jāaizstāj ar ikgadējo uzraudzības ciklu, kas vienādi attiektos uz visām Eiropas Savienības dalībvalstīm; uzskata, ka Eiropas Komisijas noteiktos kritērijus SPM progresa novērtēšanai varētu izmantot ikgadējā uzraudzības cikla ietvaros;

19. atzīst, ka ikgadējā uzraudzības ciklā dalībvalstīm būtu jānodrošina iespēja pilnībā izklāstīt savu nostāju, ievērojot visu dalībvalstu līdztiesību un vienlaikus nekavējot procedūras efektivitāti; uzsver dalībvalstu aktīvas un atbildīgas pieejas ikgadējam uzraudzības ciklam nozīmi;

20. uzsver, ka jebkurš mehānisms ir nepilnīgs bez pozitīviem stimuliem, piemēram, konkrēta finansējuma, lai atbalstītu pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas darbojas pamattiesību, tiesiskuma un demokrātijas principu veicināšanas jomā; tādēļ uzsver, ka, lai nodrošinātu panākumus ES vērtību aizsardzībā, būtu jānodrošina pienācīgs finansiālais atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas aizstāv demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesības gan valsts, gan reģionālā līmenī, kā paredzēts priekšlikumā regulai par programmu “Tiesības un vērtības”, un ka būtu jāsniedz vispārējs atbalsts personām, kuras ziņo par ES vērtību pārkāpumiem; uzsver, ka ir svarīgi DFS 2021.–2027. gadam programmā “Tiesības un vērtības” atbalstīt Savienības vērtību sadaļu;

21. uzstāj, ka ikgadējais uzraudzības cikls ir pilnībā jāintegrē regulā par Savienības budžeta aizsardzību vispārēju trūkumu gadījumā saistībā ar tiesiskumu dalībvalstīs¹, sasaistot budžeta pārvietojumus ar uzraudzības procesa rezultātiem, vienlaikus aizsargājot Savienības līdzekļu galasaņēmēju un labuma guvēju likumīgās intereses; uzskata, ka regulā ir jāiekļauj kritēriji un rādītāji, kas ir pietiekami detalizēti un izmērāmi, lai varētu novērtēt tiesiskuma pārkāpumus un piemērot sankcijas;

22. uzskata, ka saistībā ar ikgadējo uzraudzības ciklu veiktie novērtējumi būtu jāņem vērā Komisijas lēmumos, tostarp būtu jāsniedz ieteikumi par to, vai sākt sistēmiskas pārkāpuma procedūras; šajā saistībā aicina Komisiju pilnībā izmantot savas pilnvaras;

¹ Priekšlikums regulai par Savienības budžeta aizsardzību vispārēju trūkumu gadījumā saistībā ar tiesiskumu dalībvalstīs, COM(2018)324 *final*.

23. turklāt uzsver, ka, lai gan ievērojama kavēšanās ar spriedumu pasludināšanu, jo īpaši ar tiesiskumu saistītās lietās, var izraisīt neatgriezenisku un smagu kaitējumu, ko rada regress tiesiskuma jomā, lielāka uzmanība būtu jāpievērš tam, lai stiprinātu Eiropas Savienības Tiesas potenciālu un lomu tiesiskuma aizsardzībā; uzskata, ka šāda iespēja varētu būt paātrināta procedūra visos šādos gadījumos, sistemātiski piemērojot pagaidu pasākumus; aicina Komisiju sistemātiski pieprasīt Tiesai noteikt pagaidu pasākumus saskaņā ar LESD 279. pantu steidzamos gadījumos, kas saistīti ar Savienības vērtībām, jo īpaši gadījumos, kad šādu pasākumu neesamība var radīt neatgriezenisku kaitējumu ES pilsoņiem vai ES tiesību sistēmai, un iesniegt prasības par naudas soda piemērošanu gadījumos, kad netiek ievēroti LESD 260. pantā paredzētie pagaidu pasākumi;

24. norāda, ka papildus ikgadējam ciklam īpašos izņēmuma gadījumos, ko pamato demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību pārkāpumu iespējamo seku smagums un to seku mērogs, Eiropas Parlamentam vai Padomei vajadzētu būt iespējai pieprasīt Komisijai steidzami sagatavot ziņojumu par situāciju;

25. uzsver, ka konference par Eiropas nākotni dod impulsu labākai izpratnei par to, ka krīzes apstākļos Savienībā ir jāaizsargā pamatvērtības un jāpievēršas tām, un tādēļ tā varētu sniegt iespēju apspriest, kā Līgumos iekļaut procesu, lai tās efektīvāk īstenotu; uzsver, ka konference dos jaunu impulsu Eiropas diskusijām par Eiropas demokrātijas stiprināšanu;

26. ierosina uzlabot 7. panta efektivitāti, nodrošinot Parlamenta klātbūtni uzklaušanās saistībā ar 7. pantu, un gadījumā, ja nākotnē tiks veiktas izmaiņas Līgumā, — atceļot prasību par vienprātību un pastiprinot sankciju mehānismu;

27. prasa, lai Eiropas Savienības Tiesa tiktu stiprināta, ieviešot individuālu sūdzību instrumentu pilsoņiem; uzsver nepieciešamību izveidot mehānismu konstitucionālo jautājumu izšķiršanai; ierosina šos jautājumus apspriest gaidāmajā konferencē par Eiropas nākotni;

28. prasa pārskatīt Padomes Regulu (EK) Nr. 168/2007 (2007. gada 15. februāris) par Pamattiesību aģentūru, lai stiprinātu minētās aģentūras pilnvaras un spēju rīkoties, aizstāvot LES 2. pantā noteiktās vērtības, un pēc savas iniciatīvas sniegt nesaistošus atzinumus par ES tiesību aktu projektiem, kā arī veicināt sistemātiskas apspriedes ar aģentūru.

**INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU
ATZINUMU SNIEDZOŠAJĀ KOMITEJĀ**

| | |
|--|---|
| Pieņemšanas datums | 1.9.2020 |
| Galīgais balsojums | +: 22 -: 5 0: 1 |
| Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā | Gerolf Annemans, Gabriele Bischoff, Damian Boeselager, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund, Charles Goerens, Esteban González Pons, Brice Hortefeux, Laura Huhtasaari, Giuliano Pisapia, Paulo Rangel, Antonio Maria Rinaldi, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Antonio Tajani, László Trócsányi, Mihai Tudose, Loránt Vincze, Rainer Wieland |
| Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā | Gilles Boyer, Jorge Buxadé Villalba, Cristian Ghinea, Maite Pagazaurtundúa, Nikolaj Villumsen |

**ATZINUMU SNIEDZOŠĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAĶSTA**

| 22 | + |
|-----------|--|
| GUE/NGL | Helmut Scholz, Nikolaj Villumsen |
| NI | Fabio Massimo Castaldo |
| PPE | Esteban González Pons, Brice Hortefeux, Paulo Rangel, Antonio Tajani, Loránt Vincze, Rainer Wieland |
| RENEW | Gilles Boyer, Cristian Ghinea, Charles Goerens, Maite Pagazaurtundúa |
| S&D | Gabriele Bischoff, Włodzimierz Cimoszewicz, Giuliano Pisapia, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira, Mihai Tudose |
| VERTS/ALE | Damian Boeselager, Gwendoline Delbos Corfield, Daniel Freund |

| 5 | - |
|----------|--|
| ECR | Jorge Buxadé Villalba, Jacek Saryusz Wolski |
| ID | Gerolf Annemans, Laura Huhtasaari, Antonio Maria Rinaldi |

| 1 | 0 |
|----------|------------------|
| PPE | László Trócsányi |

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas